

AMME ALACAKLARININ TAHSİLİNDE KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER İLE ERKEN ÖDEME İNDİRİMİ

Zekeriya EMİR*

I. GENEL AÇIKLAMA

Ülkemizde son yıllarda uygulanan ekonomik sistemlerdeki değişiklikler ile birlikte değişen sosyal yaşam, gelir dağılımlarındaki bozulmalar, insanların topluma ve devlete karşı olan sorumluluklarını unutmaya, kişisel çıkarlar, kolay kazanma, haksız kazanç gibi eğilimlere neden olmaktadır. Bu durumlar kamu alacaklarının tahsilatını da zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla da devletin bütçe ve diğer programları ile ülke yaşamının olumsuz etkilendiği sonuçlara yol açmaktadır.

Bilindiği gibi amme alacakları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun hükümleri çerçevesinde tahsil edilmektedir. Tarh ve tebliğ edilmiş tahakkuku kesinleşmiş Amme Alacakları VUK 111. maddesi hükümlerine göre, Vergi Kanunlarından gösterilen süreler içerisinde ödenir.

Diğer yandan 6183 sayılı yasanın 37. maddesine göre ödeme zamanı; Amme Alacakları özel kanunlarda belli edilen zamanlarda ödenecektir şeklinde tanımlanmıştır.

Özel kanunlarda ödeme zamanı tespit edilmemiş amme alacakları Maliye Bakanlığı'na belirtilecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren 1 ay içerisinde ödenir. Bu ödeme müddetinin son günü Amme alacağı vadesi günüdür. Borçlu isterse vadesinden önce de borcunu ödeyebilir.

Vergi Kanunlarında veya özel kanunlarda ödeme süreleri belirtilmişse bu sürelerde, belirtilmemişse Maliye Bakanlığın'ca belirlenen usule göre yapılacak tebliğden itibaren 1 ay içerisinde Amme borcunun ödenmesi gerekir.

Bilindiği gibi gelir vergisinin 1. taksidi Mart ayının son resmi iş günü sonudur. Herhangi bir vergi cezasının ödeme zamanı ise ilgili vergi dairesince yapılan tebligatın tebliğ tarihinden itibaren 1 aydır.

Yürürlükteki mevzuat açısından ödeme zamanları bu şekilde be-

(*) Vergi Denetmen Yardımcısı

lirilmektedir. Ancak uygulamada ödeme zamanlarında tahsil edilmesi gereken Amme alacaklarının tahsilinde güçlükler çekilmekte, borçlular vadesinde ödeme yapmamaktadırlar.

Amme alacaklarının tahsilatındaki bu güçlükler, amme alacaklarının korunmasına ve cebren tahsiline yönelik hüküm konulmasını gerektirmektedir.

II- AMME ALACAKLARININ TAHSİLİ USULÜ VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

A- Amme Alacaklarının Korunmasına Yönelik Hükümler

1- Teminat İsteme : Teminat İsteme, Amme alacaklarının tahsil edilememesi hallerine karşı ilk önlemdir.

Kanuna göre teminat isteme (Md.9) VUK'nun 344. maddesinde sayılan kaçakçılık halleri ile mükerrer 347. maddesinin 1 numaralı bendinde belirtilen hallerle temas eden bir amme alacağına salınması için gerekli muamelelere başlanmış olduğu takdirde Vergi İncelemesine yetkili Memurca yapılan ilk hesaplara göre belirtilen miktar üzerinden tahsil dairesince teminat istenir.

Türkiye'de ikametgahı bulunmayan amme borçlusunun durumu, amme alacağının tahsilinin tehlikede olduğunu gösteriyorsa, tahsil dairesi kendisinden teminat isteyebilir şeklinde belirtilmiştir.

Amme Alacağının korunması amacıyla teminat istenmesi dışında

aynı kanunun 17. maddesine ihtiyati tahakkuk aşağıdaki hallerden birinin bulunması takdirinde Vergi Dairesi Müdürünün yazılı isteği üzerine defterdar mükellefin henüz tahakkuk etmemiş vergi ve resimlerinden Maliye Bakanlığınca tesbit ve ilan edilecek olanlarla bunların zam ve cezalarının derhal tahakkuk ettirilmesi hususunda yazılı emir verebilir.

Vergi Dairesi Müdürü bu emri derhal tahakkuk eder.

a- 13. Maddenin 1, 2, 3 ve 5. bendlerinde yazılı ihtiyati haciz sebeplerden birisi mevcut ise

b- Mükellef hakkında 110. maddesi gereğince takibata gidilmişse,

c- Teşebbüsün muvazalı olduğu ve hakikatde başkasına aidiyeti hakkında deliller elde edilmişse şeklinde tanımlanmıştır.

Madde hükmünden de anlaşılacağı gibi Amme alacağının korunması amacıyla bu madde yasaya konulmuştur.

2- İhtiyati Haciz: (Md.13)

İhtiyati Haciz aşağıdaki hallerden herhangi birinin mevcudiyeti takdirinde hiçbir müddetle mukayyet olmaksızın alacaklı amme idaresinin mahallin en büyük memurun kararı ile haczin ne suretle yapılacağına dair olan hükümlere göre derhal tatbik olunur.

1- 9. madde gereğince teminat istenmesini mevcut haller mevcut ise

2- Borçlunun belli bir ikametgahı yoksa

3- Borçlu kaçmışsa veya kaçması, mallarını kaçırmaması ve hileli yollara sapması ihtimalleri varsa

4- Borçludan teminat göstermesi istendiği halde belli müddette teminat veya kefil gösterememiş yahut şahsi kefalet teklifi veya gösterdiği kefil kabul edilmemişse

5- Mal bildirimine çağrılan borçlu belli müddet içinde mal bildiriminde bulunmamış veya noksan bildirimde bulunmuş ise

6- Hüküm sadır olmuş bulunsun bulunmasın para

7- İptali istenen muamele ve tasarrufun mevzuunu teşkil eden mallar, bu mallar elden çıkarılmış ise elden çıkaranın diğer malları hakkında uygulanmak üzere bu kanunun 27, 29, 30. maddelerinin tatbikini icap ettiren haller varsa,

Bu madde hükmü içeriğinde Amme alacağının korunmasına yönelik tedbirleri ifade etmektedir.

Ayrıca kanunda diğer korunma hükümlerinde belirtilmiştir. Bunlar Amme Alacaklarında Rüchan Hakkı (Md:21), üçüncü şahıslar tarafından bahsedilen malların paraya çevrilmeden evvel o mal üzerinde Amme alacağı için de haciz konulursa bu alacakta hacze iştirak eder ve aralarında satış bedeli garameten taksim olunur denilmekle amme alacağının korunması hükmüne bağlanmıştır.

Yine aynı kanunun 22. maddesi ile Amme alacaklarını kesip ödemek

mecburiyetinde olanlar başlığı ve 23. maddesi ile tahsil edilen amme alacaklarından yapılacak reddiyat sebebi ile mahsuplar başlığı ile amme alacaklarının korunmasına ilişkin hükümler getirilmiştir.

Ancak bizim daha çok üzerinde duracağımız nokta amme alacaklarının tahsilidir. Bu yüzden aynı kanunun Cebren Tahsil ve Esasları ile ilgili hükümlerine değineceğiz.

B- Amme Alacaklarının Tahsil Usulüne Yönelik Yasal Hükümler

1- Ödeme Emri :

Amme alacaklarının cebren tahsiline yönelik ilk şart 6183 sayılı kanunun 55. maddesinde açıklanan ödeme emrinin tebliğidir. Ödeme emri tebliğ olunmadan cebren tahsilin diğer aşamaları başlatılamaz. Ayrıca tabiki vadenin dolmuş ve borcun vadesinde ödenmemiş olması zorunludur. Özetle ödeme emri veya 56. madde gereğince yazı çıkarılmadan haciz veya teminatın paraya çevrilmesi gibi cebren tahsilat yollarına gidilmez.

6183 sayılı Kanuna göre ödeme emri Amme alacağının vadesinde ödemeyenlere, 7 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumu, bir ödeme emri ile tebliğ olunur.

Ödeme emrinde borcun aslı ve ferilerinin mahiyet ve miktarları ne-reye ödeneceği, müddetinde ödenmediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde borcun cebren

tahsil ve borçlunun mal bildiriminde bulununcaya kadar 3 ayı geçmemek üzere hapis ile tazyik olunacağı, gerçeğe aykırı bildirimde bulunduğu takdirde hapis ile cezalandırılacağı kayıtlı bulunur. Ayrıca borçlunun 114. maddedeki vaziyetleri ve bu vaziyetleri yerine getirmedeği takdirde hakkında tatbik edilecek olan ceza bu ödeme emrinde kendisine tebliğ bildirilir. (...) (Bk. Danıştay Dördüncü Daire E. 1978/2032 K. 1979/232)

Cebren tahsilde ödeme emri tebliği ile ilk safha başlamış olur. Bu tebliğ yapılmadan cebren tahsilata geçilmesi mümkün değildir.

Ödeme emri tebliğine istinaden borçlu 7 gün içerisinde borcunu ödemeyip mal bildiriminde bulunmadığı takdirde mal bildiriminde bulununcaya kadar bir defaya mahsus olmak ve üç ay geçmemek üzere hapisle tazyik olunur.

Cebren tahsilde daha sonraki safha ise mal bildiriminde bulunulmuş olması veya teminat göstermiş olması durumunda haciz uygulamasıdır.

2- Haciz

Amme alacağının teminatlı olması durumunda,

Teminatlı Alacaklarda Takip (Mad.56) Karşılığında teminat gösterilmiş bulunan Amme alacağı vadesinde ödenmediği takdirde, borcun 7 gün içinde ödenmesi aksi halde teminatın paraya çevrileceği veya diğer

şekillerde cebren tahsile devam olunacağı borçluya bildirilir. 7 gün içinde borç ödenmediği takdirde teminat bu kanun hükümlerine göre paraya çevrilerek Amme alacağı tahsil edilir.

Haciz (Mad.62), borçlunun mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tespit edilen borçlu veya 3. şahıslar elindeki menkul malları ile gayri menkullerinden alacak ve haklarından Amme alacağına yetecek miktarı tahsil dairesince hacz olunur.

Borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten hacz veya istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi ensonraya bırakılır.

Ancak hacz olunan g.menkul arttırmaya çıkarılmadan, borçlu borcun itfasına yetecek menkul mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse g.menkul üzerinde haciz baki olmak üzere gösterilen menkul veya alacak da hacz olunur.

Şukadarki bu suretle mahcuz kalan gayrimenkulün idari ve işletmesine ve menfaatlerine tahsil dairesi müdahale edemez.

Tahsil dairesi alacaklı Amme idaresi ile borçlunun menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükellefidir.

C- Amme Alacaklarının Tahsilatında Karşılaşan Sorunlar

Tahsili sözkonusu amme alacakların çoğunluğunu kazançları üzerinden vergilendirilen mü-

kelleflerin borçları oluşturmaktadır. Diğer Amme alacakları miktar itibari ile daha az yer tutmaktadır. Amme alacaklarının tahsilatındaki güçlükler özellikle toplumsal kültürümüzde ve ahlakımızda son yıllarda oluşan kültür erozyonu ve bireysel çıkarların ön plana çıkarılması gibi nedenlerle kendi iradesi ile süresinde vergi borçlarını ödeme eğilimi zamanla azalmaya başlamıştır. Bu nedenle cebren tahsilat yollarının daha çok kullanılma zorunluluğu doğmaktadır. Amme alacaklarının bu yolla tahsilinde karşılaşılan güçlükler ise;

- Öncelikle amme borçluları borçlarını vadesinde ödemeyi bilinçli bir görev olarak algılayamamakta yada önem vermemekteler veya zamanında ödeme yapılamamaktadır. Buda devlet gelirlerinin, genel anlamda bütçe açısından programların yapılmasını diğer faaliyetlerin olumsuz etkilemektedir.

- Amme alacaklarının zamanında tahsil edilmemesi enflasyonist ekonomik konjoktür nedeniyle reel açıdan gelir ve fayda kayıpları doğurmaktadır.

- Borçlunun ödeme emrine rağmen ödeme yapmamış teminat göstermemiş veya mal bildiriminde bulunmamış olması durumunda 6183 s. yasanın 60. maddesi uyarınca "Mal bildiriminde bulunuluncaya kadar bir defaya mahsus olmak üzere ve üç ayı geçmemek üzere hapisle tazyik olunur." denilmektedir, ancak bu du-

rumdaki borçlulara bu müeyyide genellikle uygulanmamaktadır. Bu durum hukukun, yasaların, kuralların gücünü, işlerliğini yitirmesine ve bu yasa hükümlerinin uygulanmaması sonuçlarını doğurmaktadır.

- Ödeme emrine rağmen ödeme yapılmamış ancak teminatlı olan veya mal bildiriminde bulunulmuş olması durumlarında, teminatlı durumlarda teminatın paraya çevrilmesi, mal bildiriminde bulunulmuş malların ise borca yetecek kısmının hacz edilmesi ve paraya çevrilmesi gerekirken yine aynı şekilde haciz ve paraya çevrilme işlemlerinde tahsil daireleri, yasal süreleri dikkate alarak uygulamayı süresinde gerçekleştirilmekte veya gerçekleştirilememektedirler. Bu durum yasa hükümlerinin işlerliğini yitirmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla borçluların bu borcun ödevleri olduğu bilincini, kültürünü unutmalarına da neden olmaktadır.

- Yine cebren tahsil yollarından hapsen tazyik, haciz ve paraya çevrilme işlemlerinin yasal süreleri içerisinde ve kesin olarak uygulanmasını engelleyen dolaylı baskılar mevcuttur. Bunlar; taşrada daha etkili olmak üzere, tahsil dairesine siyasi baskıların gelmesi, görevli tahsilat ve icra memurlarına şiddet kullanmaya dayanacak kadar baskıların oluşu, ilgili birimlerdeki iş yükü nedeniyle yasal sürelerin geciktirilebilmesi gibi durumlardır.

- Bütün bu yasal hükümlerin uygulamadaki aksaklıkları, ödeme ka-

biliyeti bulunan borçlularda dahi borcu geciktirmeye, vadesinde ödeme alışkanlıklarına dönüştürmektedir. Ayrıca icra memurları, tahsildarların yada rızaen tahsil dairesine yapılan cüzi ve kısmi ödemelerle yasa hükümlerinin uygulanmasının geciktirildiği görülmektedir.

- Teminat gösterilen veya hacz edilen malların paraya çevrilmesi işlemlerinde yine yasal süreler geciktirilerek ihalelerin bürokratik gecikme yönünden zamanında yapılmaması, bu hükümlerin yaptırımlarının işlerliğinin azalmasına neden olmaktadır.

- Yine bu konuda haciz ve paraya çevirme yoluyla tahsilatlarda, haciz edilecek malların korunması, paraya çevrilmesi işlemlerinin, resmi prosedürün uzunluğu ve ağır işleyişi tahsilatı güçleştiren sorunlardandır.

- En önemli sorunlardan biriside borçlunun mal varlığını gizlemesidir. Bu durum menkul malların; para, mücevher, alacak senedi, hisse senedi, tahvil, değerli maden vb. tesbitinin ilgili tahsil memurları ve dairelerince tesbitinin yapılamaması ayrıca mal varlığını başkalarının veya yakınlarının adına satış yapılması veya başka yollarla gizlemesi.

Saydığımız bu sorunlar amme alacaklarının tahsilinde karşılaşılan en önemli ana sorunları oluşturmaktadır. Özetlemek gerekirse; yasalarda belirtilen sürelerin ve hükümlerin kesin olarak işletilmemesi ve uygulanmaması, borçluların mal

varlıklarının tam tespit edilmemesi mal varlıklarının gizlenmesi, tahsilata konu mal varlığının mevcudiyeti halinde paraya çevrilme işlemlerinin uzaması denilebilir.

III-ERKEN ÖDEME

Vergi borçlarının vadesinden önce ödenmesi halinde indirim uygulanması amacıyla 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun Ek Madde eklenmesine dair 4179 sayılı Kanun ile 6183 sayılı yasanın 116. maddesinden sonra gelmek üzere ek madde eklenmiş, 3 Eylül 1996 gün ve 22746 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 1 Ekim 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Buna göre;

A- Erken Ödeme İndirimi:

Ek Madde 1 - Amme Alacağının kanuni ödeme süresinden önce ödenmesinde aşağıda belirtilen indirim ve esaslar uygulanır.

1- Erken ödemelerde indirim, ödeme tarihinden kanuni ödeme süresinin son gününe kadar her gün için %4 oranında uygulanır.

2- Kanuni ödeme süresinin sonunda artakalan tutarlar erken ödeme sayılır ve diğer amme alacaklarına mahsup edilinceye kadar 1 numaralı bende göre işlem yapılır. Nakden iadelerde indirim uygulanmaz.

3- İndirim uygulanacak sürelerin hesabında bir ay 30 gün olarak kabul edilir ve ödemenin yapıldığı gün dikate alınmaz.

4- Bakanlar kurulu (1) numaralı bentte yazılı oranı sifıra kadar indirmeye %8'e kadar artırmaya amme alacaklarının nevi ve vadeleri itibariyle farklı oranlar tespit etmeye yetkilidir.

5- Bu madde hükümlerinden yararlanacak amme alacaklarını nevileri ve dönemleri itibariyle sınırlamaya, münhasıran tahakkuk eden amme alacakları için uygulamaya, indirimin yapılma şekli ve zamanı, ile diğer usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Konuyla ilgili olarak 95/8560 s. Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 1.10.1996 tarihinden itibaren kanuni ödeme süresinden önce amme alacağı için vade tarihinden,

1 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %5,3

4 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %5

7 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %4,7

7 ayı aşan süreler için yapılacak erken ödemelerde aylık %4 oranı esas alınmak suretiyle erken ödeme indirimi uygulanacaktır.

B- Erken Ödemeden Yararlanacak Amme Alacakları

Erken Ödeme İndirimi 6183 sayılı Amme Alacakları Kanunu Kapsamına giren bütün alacaklar için uygulanabilir. Ancak diğer usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bu yetkiye dayanarak Maliye Bakanlığı, öncelikle ödenebilir hale gelen

1- Yıllık Gelir Vergisi

2- Yıllık Kurumlar Vergisi

3- Gelir ve Kurumlar Vergisi tev-kifatı

4- Dahilde alınan katma değer vergisi (Ek vergi dahil) için başlatılması kabul edilmiştir.

Bu vergilerle birlikte tahsil edilen damga vergisi, fon vb. gibi alacaklara erken ödeme indirimi uygulanmayacaktır.

Erken ödemede indirimin belirlenmesindeki sürenin hesabında, ödemenin yapıldığı günü takip eden günden kanuni ödeme süresinin son gününe kadar (Vade günü hariç) geçen gün sayısı dikkate alınacaktır.

İndirim miktarı hesabında aylık oranların günlük orana çevrilmesinde yarar vardır. Bu konuda uygulanacak indirim katsayıları 390 seri nolu tahsilat genel tebliğ ekinde yayınlanmıştır.

Bakanlar kurulunun 96/8560 sayılı kararına göre yukarıda belirtilen oranlar uygulanmakta iken 96/8892 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenerek indirim oranları artırılmıştır. Buna göre;

Bu kararın yayımını izleyen ayın başından geçerli olmak üzere;

1- Kanuni ödeme süresinden önce ödenen amme alacağı için uygulanan Erken ödeme indirimi oranlarının, vade tarihinden.

- 1 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %6

- 4 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %5,5

- 7 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %5,2

- 12 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %4,5

olarak uygulanması,

2- 11.9.1996 tarihli 96/8560 sayılı Bakanlar Kurulu kararının yürürlükten kaldırılması şeklinde değişiklik yapılmıştır.

Genel Olarak;

Aylık Oran Günlük Oran

1 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık oran % 6 günlük oran $67 = 0.002$

4 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık oran %5,5 günlük oran $= 0,001833$

7 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık oran %5,2 günlük oran $= 0,001733$

12 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık oran %4,5 günlük oran $= 0,0015$

oranlar belirtilmiştir.

C- Örnek Uygulama : Mükellef (x), 1995 takvim yılında elde edilen kazanç üzerinden tahakkuk etmiş bulunan 210.000.000.- TL. gelir vergisinin 1. ve 2. taksiti ile 20.3.1996 vadeli 20.000.000.- TL. gelir stopaj vergisini 10.3.1996 tarihinde ödemıştır. Mükellefin KDV ödemesi yoktur.

1- Gelir Vergisi Bakımından İndirimin Hesaplanması

- 1. Taksit tutarı : $210.000.000 : 3 = 70.000.000.-$

Gün sayısı : 31.3.1996 - 10.3.1996 = 20 gün (Ödenen gün ile vade son günü hariç)

1 aya kadar ödemeler için katsayı : $\%6 : 30 = 0,002 \times 20 = 0,04$

(Katsayılarla ilgili cetvelin tam ödeme sayfasından dikey sütununda 2 ile yatay sıradaki o numaralı sütunların kesiştiği katsayıya bakarakda bulunabilir.)

İndirim Tutarı : $70.000.000 \times 0,04 = 2.800.000$

Ödenmesi Gereken Vergi : $70.000.000 - 2.800.000 = 67.200.000$

- 2. Taksit Tutarı : 70.000.000

Gün sayısı : 36.6.1996 - 10.3.1996 = 110 gün

4 aya kadar ödemeler için katsayı % 5,5 : $30 = 0,001833 \times 110 = 0,20163$

İndirim Tutarı = $70.000.000 \times 0,20163 = 14.114.100$

Ödenmesi	Gereken	Ver.
70.000.000	-	14.114.100
		=
		55.885.900

2- Stopaj Gelir Vergisi indiriminin hesaplanması

- Ödeme miktarı 20.000.000

Gün Sayısı : 20.3.1996 - 10.3.1996 = 9 gün

1 ay için katsayı : $\%6 : 30 = 0,002 \times 9 = 0,018$

İndirim Tutarı : 20.000.000 x
0,018 = 360.000

Mükellefin 30.9.1996 vadeli gelir vergisi 3 taksiti dışında ödemesi bulunmamaktadır. Stopaj Gelir Vergisinden doğan 360.000.- TL indirim tutarını 1 aylık süre içerisinde nakten iadesi talep edilmemiştir.

Bu durumda 360.000.- TL. indirim alacağı 30.9.1996 tarihli gelir vergisi 3. taksitine mahsup edilecektir.

Buna göre;

Kısmi Erken ödemelerde =

$100 \times \text{ödenen miktar} / 100 - (100 - \text{Erken Ödenen gün} \times \text{Günlük İnd. Oranı})$

formülü kullanılacaktır.

Gün Sayısı 30.9.1996 -
10.3.1996 = 199 gün

7 aya kadar ödemeler için kat-sayısı : $5,2 : 30 = 0,001733 \times 199 = 0,344933$

Ödemenin Tahakkuktaki karş. =

$100 \times 360.000 / 100 - (100 \times 0,34493) = 549.559$

İndirim miktarı : 549.000 -
360.000 = 189.000.-

Ödenmesi Gereken Gelir Ver. 3.
Taks. : 70.000.000 - 549.559 =
69.450.441

Erken ödeme uygulamasına genel olarak değindikten sonra mükelleflerin erken ödeme uygulamasına gösterecekleri duyarlılığa değinmekte yarar görüyoruz.

Son yıllarda yatırım araçları arasında daha çok öneme sahip repo, faiz, yatırım fonları, hisse senetleri, devlet tahvilleri, hazine bonoları gibi menkul kıymetlerin 1996 yılındaki aylık getiri oranları dikkate alınır;

- Mevduat faizi ortalama aylık %5,5-6,5

- Repo günlük oranlar ort %65-70 arası; (aylık 5-6 puana isabet etmekte)

- Hazine bonolarının aylık ortalama faizi %6 civarında.

- Hisse senetlerinin (1996) Yıllık ortalama getirisi % 140

- Kredi faiz oranları aylık %7,5-8 oranlar üzerinden piyasaya cari işlemleri gerçekleşmektedir.

Kamu borcu bulunan işletmelerin ve mükelleflerin finansman ihtiyaçlarını Bankacılık sisteminden sağladığı ve para piyasalarının genel parametreleri, borç ödeme eğiliminin azaldığı da dikkate alınır %4-5 puan aylık getiri ile amme borcu ödemek yerine aylık en az %6-6,5 puan seviyelerinde seyreden mevduat faizi yada daha cazip sayılabilecek repo, hazine bonosu vb. gibi yatırım araçlarında tutulması eğiliminin ağır basacağı açıktır. Her ne kadar vergiden indirim sözkonusu ise de yatırımcı yada borçlu paranın getirisini öncelikle dikkate alacaktır.

Nitekim, bu yazımız erken ödeme indiriminin ilk uygulanan oranları üzerinden değerlendirilerek, 4-5 puan ortalamalarındaki bu indirim

oranlarının mevduat faiz oranlarının getirilerinin altında kaldığı, diğer menkul kıymetlerinin getirisinin daha da yüksek olduğu, bu nedenlerle en az 5,5-6 puanlarda seyreden mevduat faiz oranlarına getirilerek indirimin uygulanmasının daha yararlı olacağı şeklinde yazılmış ve tam baskı aşamasında Maliye Bakanlığı isabetli bir karar ile bu puanları görüşümüze paralel olarak ortalama 5-6 puanlara çekerek uygulamanın ilk haline oranla daha cazip olmasını sağlamıştır. Umarız bu uygulamadan beklenen oranda yarar sağlanır.

Şayet bu haliyle erken ödeme indirimi beklenen tahsilatı, faydayı sağlayamaz ise; menkul kıymetlere dayalı yatırım araçlarını, büyük oran ve tutarlarda kurumsal yatırımcıların kullandığı para piyasalarının bu menkul kıymet araçlarıyla yönlendirildiği, kurumların Kurumlar Vergisi Kanununa göre hernekadar vergi oranı %25 ise de Gelir Vergisi Kanununun 75/4. maddesinde belirtilen (...) %20 oranında da menkul sermaye iradından gelir vergisi ödemek durumunda oldukları da dikkate alınırsa %45 gibi vergi yükü bulunduğu gözönüne alınırsa erken ödeme indirimindeki oranların yalnızca kurumlar için mevduat faiz oranlarından 1-1,5 puan daha yukarıya çekilerek uygulamanın daha cazip olabileceği ve beklenen yararın sağlanabileceği düşünülmektedir.

IV- SONUÇ

Bütün dünya ülkelerinde devletlerin ana gelir kaynaklarının en

önemli bir bölümünü doğal kaynaklar, borçlanma, diğer varlıklar ile vergi gelirleri oluşturmaktadır. Devlet bütçesinin oluşturulmasında, ekonomik ve sosyal diğer faaliyetlerin yürütülebilmesinde devlet gelirlerinin tahsilatı önem taşımaktadır. Daha çok vergi gelirlerinden, oluşan kamu alacaklarının tahsilatı bir çok konudaki başarıyı etkilemektedir.

Kamu alacaklarının tahsilatında, bütün sorunların çözümünde en önemli unsur olan bireysel bilincin, kültürün ve ahlakın yükseltilmesi ve bunun içinde en önemli faktörün eğitim olduğu açıktır. Ancak uzun süreli programlar dahilinde başarılabilecek bir uygulamadır.

Bu nedenlerle kamu alacaklarının vadesinde tahsilinde, Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki kanun ile diğer yasalardaki hükümlerin özellikle sürelerle ve yaptırımlarına ilişkin hükümlerin uygulanmaması esnek uygulanması asıl sorunları oluşturmaktadır. Hernekadar konjoktürel durumların dikkate alınması gerekli ise de yasaların uygulanması, etkinliğinin sağlanabilmesi için hükümlerin yaptırımlarının mutlak olarak uygulanması, dejenerasyonun durmasının sağlanması gerekmektedir. Yasal hükümlerin kamu alacaklarının tamamında objektif ve kesin olarak uygulanması kamu alacakların tahsilinde başarı sağlayacaktır.

Yine kamu alacaklarının tahsiliyle ilintili olarak yeni uygulamaya ko-

nulan erken ödeme indiriminin amacı da kamu alacaklarının tahsilini hızlandırmaktır. Ancak bu uygulamada da para piyasası araçlarından cari işlemler dikkate alındığından erken ödeme indiriminde uygulanan indirim oranlarının bankacılık sisteminde uygulanan 5,5-6,5 puan düzeyindeki mevduat faizleri ve hatta bu oranların üstündeki oranlardan uygulanırsa ancak daha cazip ve etkinliğinin artacağı aksi halde mükelleflerin ellerindeki paranın diğer yatırım araç-

larına yöneltileceği kanaatine varılmaktadır.

Yararlanılan kaynaklar

- 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun

- 213 sayılı V.U.K.

- Yılmaz Özbacı (Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun Yorum ve Açıklamaları)

- Danıştay Kararları

- Maliye Bakanlığı Tahsilat Genel Tebliğler